

FÖRENINGEN NORDISKA PAPPERSHISTORIKER, NPH, 10 ÅR, 1968-1978 (Avskrift mars 2012)

Av Jan Olof Rudén

Tio år är förvisso ingen ålder att tala om, när det är fråga om ett föreningsjubileum. Icke desto mindre är detta 10-årsjubileum något att glädjas åt och värt att uppmärksamma, även om inga pampiga manifestationer i övrigt kommer att äga rum i år.

Upprinnelsen till NPH måste faktiskt sökas utom Norden, trots att det är en nordisk förening. Dels fanns sedan 1950-talet det internationella pappershistoriska sällskapet, IPH, där flera av NPH:s stiftare var medlemmar, dels var det ett rent praktiskt projekt, nämligen Edo Loebers revidering av Labarres polyglotta *Dictionary of Papermaking Terms*, som tvingade nordiska pappershistoriker till intensivt samarbete redan under åren 1966-67. De ledande nordiska pappershistorikerna var alltså redan personligt bekanta. Bildandet av NPH var därför på ett sätt endast ett synligt tecken på ett redan fungerande nordiskt (och internationellt) samarbete och utbyte av erfarenheter och idéer, låt vara i mindre skala.

Det var alltså en liten krets entusiastiska pappershistoriker, som på eftersommaren 1968 samlades i stenhuset på Tumba pappersbruk för att efter ett par dagars förhandlingar den 31 augusti formellt stifta Föreningen Nordiska Pappershistoriker. Där var konservator Ove K Nordstrand från Köpenhamn, specialist på orientaliskt papper och betaradiografi (vattenmärkesfotografering). Han var sammankallande och valdes till NPH:s förste ordförande. Där var från Oslo förstebibliotekarien Haakon M Fiskaa, vattenmärkesforskningens grand old man i Norden, som valdes till kassör. Där var från Helsingfors diplomingenjörerna Anna Grönvik, betaradiografiexpert, som valdes till föreningens sekreterare, och Kurt K Karlsson, specialist på Finlands vattenmärken. Från Sverige deltog vattenmärkespecialisten Gösta Liljedahl (övrig styrelseledamot) och bruksspecialisten och förre driftsingenjören just på Tumba, Harry Ericson. Där var även Torsten Althin, förutvarande chef för Tekniska Museet och framsynt dokumenterare av papperstillverkning för hand, samt ett par musikforskare från Uppsala, Ingmar Milveden och Jan Olof Rudén, som intresserade sig för vattenmärken som hjälpmedel för datering av handskrifter.

Denna uppräknning av stiftarna kan även ge en aning om över vilket spektrum intresset för handtillverkat papper fördelades.

Nu är det naturligtvis förmätet att påstå att den pappershistoriska forskningen i Norden tog ett jättekälv framåt i och med att NPH bildades. Så var ju inte fallet. Dels hade redan tidigare generationer lämnat viktiga bidrag till forskningen, dels återvände var och en till sitt efter Tumbamötet men dock med en ny känsla av att tillhöra en gemenskap, av att inte längre vara nästan ensam om en exklusivitet. Vi hade även stadgarnas formulering klingande i öronen, där bl a fastslogs att "föreningens syfte är att främja pappershistorisk forskning och samarbete mellan pappershistoriker i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt stödja medlemmarnas intressen såväl inom som utanför dessa länder". I stadgarna stod även att medlemsmöten skulle hållas vartannat år och att sådana skulle vara beslutande organ.

Tumba-mötet var alltså samtidigt det första medlemsmötet. Följande möten hölls i Silkeborg (1970), Markaryd (1973), Oslo (1975), Silverdalen, Sverige (1977). År 1979 skall medlemsmötet hållas i Finland. Varje möte har kunnat glädja sig åt ett allt större deltagarantal.

Som någon har sagt lever en yrkessammanslutning huvudsakligen genom sina sammankomster och sina publikationer. Detta gäller i lika hög grad för NPH. Förutom medlemsmötena har NPH därför sedan 1973 sitt medlemsblad NPH-Nytt, i vilket medlemmarna har fått ett forum för artiklar, praktiska vinkar, debatt och recensioner. Som ett nedslag av praktisk natur kan man även anse NPH-Nytt nr 3/1977, som utgöres av *Nordisk Pappershistorisk bibliografi* t o m 1976.

Det är naturligtvis alltid vanskligt att sja om framtiden för en tämligen exklusiv förening, där medelåldern är tämligen hög och medlemsantalet nu håller sig omkring de 50 (institutioner medräknade). Vi som en gång kommit i kontakt med det gamla hantverket, nu på utdöende i Sverige, med dess nu levande och tidigare utövare och med det färdiga resultatet, papperet, vill emellertid gärna dela vår entusiasm med nytillkommande medlemmar. Nästa medlemsmöte äger som sagt rum i Helsingfors 3-7 juni 1979.

Stiftarna (från vänster medsols): Harry Ericsson, Haakon M. Fiskaa, Anna Grönvik, Gösta Liljedahl, Ove K. Norstrand, Jan-Olof Rudén, Ingemar Milveden, Torsten Althin. Foto: Kurt K. Karlsson